

Versiune anonimată

Traducere

C-724/19 – 1

Cauza C-724/19

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

1 octombrie 2019

Instanța de trimitere:

Spetsializiran nakazatelen sad (Bulgaria)

Data deciziei de trimitere:

24 septembrie 2019

Cealaltă parte din procedură:

Spetsializirana prokuratura

Inculpat:

HP

ORDONANȚĂ

Data: 24 septembrie 2019

[...][omissis]

[...][omissis]

Instanța de trimitere întâmpină dificultăți în a aprecia dacă cele patru ordine europene de anchetă emise de Ministerul Public în cursul fazei de urmărire penală (denumite în continuare „OEA”) au fost emise de autoritatea competentă. De răspunsul la această întrebare depinde posibilitatea de a utiliza elementele de probă colectate prin intermediul acestor OEA în cadrul procedurii penale, și anume pentru a stabili vinovăția inculpatului.

Întrucât există îndoieli că directiva a fost transpusă corect în dreptul național, este necesar să se adreseze o cerere de decizie preliminară.

Pentru aceste motive, Tribunalul

HOTĂRĂȘTE:

ADRESEAZĂ Curții de Justiție a Uniunii Europene următoarea CERERE DE DECIZIE PRELIMINARĂ:

Situația de fapt

1. La 23 februarie 2018, a fost inițiată o procedură penală [...] *[omissis]* având ca obiect o infracțiune prevăzută la articolul 108 din Nakazatelen kodeks (Codul penal, denumit în continuare „NK”). Acuzația se referă la acumularea și la punerea la dispoziție, pe plan intern și în străinătate, din anul 2017 și până în prezent, a unor resurse financiare despre care se știe sau se presupune că urmau să fie utilizate în scopul săvârșirii unor acte de terorism.

În cursul anchetei, au fost colectate dovezi cu privire la activitatea lui HP. La 15 august 2018, procurorul a emis patru OEA în scopul obținerii unor elemente de probă sub forma unor date de trafic [date privind traficul și localizarea, astfel cum este prevăzut la considerentul (30) al Directivei 2014/41/UE, JO 2014, L 130, p. 1], care au fost transmise în Austria, Suedia, Germania și Belgia.

[OR 2] Toate OEA au un conținut identic în esență. În acestea, se arată că HP este suspectat de finanțarea unor acte de terorism. În cadrul acestei activități, ar fi avut anumite discuții cu persoane care locuiau în statele membre menționate. S-a solicitat divulgarea datelor de trafic în temeiul articolului 159a alineatul (1) din Nakazatelen protsesualen kodeks (Codul de procedură penală) (textul acestei dispoziții figurează la punctul 4 de mai jos).

În fiecare dintre OEA, se arată că a fost emis de procurorul de la respectiva Spetsializirana prokuratura (Ministerul Public Specializat), fiind validat de același procuror.

În niciunul dintre cazuri, nu s-a solicitat intervenția unui judecător care să examineze legalitatea, necesitatea și proporționalitatea acestei măsuri de anchetă. Această apreciere a fost efectuată exclusiv de procuror.

2. Autoritățile din cele patru state menționate au furnizat răspunsuri care conțineau anumite informații privind discuțiile purtate prin intermediul numărului de telefon al lui HP, precum și privind persoanele sub numele cărora erau înregistrate numerele de telefon prin intermediul cărora erau purtate discuțiile. Aceste informații sunt în mod concret relevante pentru a examina dacă HP a săvârșit o infracțiune.

2. Au fost primite următoarele răspunsuri:

2.1 Din Austria – A fost primit un răspuns din partea Ministerului Justiției din Austria, însoțit de o scrisoare a Ministerului Public din Viena care, la rândul său, era însoțită de o scrisoare și de un raport final întocmit de

Landespolizeidirektion Tirol (Direcția de Poliție din landul Tirol), împreună cu dovada detaliată, pe 23 pagini, a tuturor legăturilor numărului de telefon indicat în OEA din perioada 22 iulie-10 noiembrie 2018.

Nu a fost prezentată decizia privind recunoașterea [OEA] de către autoritatea austriacă competentă.

2.2. Din Suedia a fost primit răspunsul unui procuror suedez, care era însoțit de raportul unui polițist cuprinzând anumite informații referitoare la numerele de telefon indicate în OEA.

Nu a fost prezentată decizia privind recunoașterea [OEA] de către autoritatea suedeză competentă.

2.3. Din Germania a fost primit răspunsul unui procuror german, care era însoțit de o înregistrare a poliției germane ce nu conținea decât o parte din informațiile solicitate. În scrisoarea procurorului, se preciza că, pentru acordarea celorlalte informații solicitate, ar fi fost necesară o descriere detaliată a împrejurărilor cauzei penale.

Nu a fost prezentată decizia privind recunoașterea [OEA].

[OR 3] 2.4. Din Belgia a fost primit răspunsul unui procuror belgian, care era însoțit de un raport al poliției judiciare cu privire la titularii celor două numere de telefon indicate în OEA, precum și alte informații.

A fost prezentată decizia unui judecător de instrucție privind recunoașterea OEA.

3. La 18 ianuarie 2019, pe baza elementelor de probă colectate, printre care se numărau și răspunsurile la cele patru OEA, s-a pus în mișcare acțiunea [penală] împotriva lui HP (și a altor cinci persoane) având ca obiect finanțarea ilicită a unor acte de terorism, precum și afilierea la o organizație criminală în vederea finanțării unor astfel de acte. Rechizitoriul a fost depus la instanță la 12 septembrie 2019.

Revine instanței de trimitere sarcina de a verifica dacă acuzația din rechizitoriu este întemeiată. În acest scop, va trebui să examineze, mai întâi, dacă prin cele patru OEA sus-menționate s-a solicitat în mod legal obținerea unor elemente de probă sub forma unor date de trafic și dacă, prin urmare, elementele de probă obținute pot fi utilizate de Tribunal la constatarea situației de fapt.

Dreptul național

4. Nakazatelno protsesualen kodeks (Codul de procedură penală, denumit în continuare „NPK”)

Conform articolului 159a alineatul (1) din NPK, pot fi colectate date de trafic în cadrul procedurii penale. Sunt vizate în general date referitoare la convorbiri telefonice, incluzând data, ora, locul, numerele de telefon implicate, aparatele

telefonice utilizate etc., dar nu și date privind conținutul convorbirilor și persoanele care le-au întreținut.

Potrivit articolului 159a alineatele 1-4 din NPK, în cursul urmăririi penale, procurorul solicită instanței de prim grad competente să dispună divulgarea datelor de trafic. Acest lucru înseamnă că datele de trafic sunt comunicate, în temeiul unui mandat judiciar, de către operatorii care furnizează serviciile publice de comunicații electronice. Nu pot fi divulgate date de trafic doar pe baza unui ordin al procurorului. Divulgarea se efectuează numai în temeiul unui mandat judiciar.

Atât motivarea cererii procurorului, cât și motivarea deciziei judecătorești prin care s-a dispus comunicarea datelor privind traficul este supusă anumitor cerințe.

Articolul 159 alineatele (1)-(5) prevede:

[OR „Comunicarea datelor de către operatorii care oferă acces la rețele și/sau servicii publice de comunicații electronice

Articolul 159a. La solicitarea instanței, în cadrul procedurii judiciare sau pe baza mandatului motivat al unui judecător al instanței de prim grad emis la urmărirea penală la cererea procurorului care conduce ancheta, operatorii care oferă acces la rețele și/sau la servicii publice de comunicații electronice comunică datele care le parvin în cadrul activității lor, care sunt necesare pentru:

1. urmărirea și identificarea sursei de legătură;
2. identificarea direcției conexiunii;
3. identificarea datei, orei și duratei conexiunii;
4. identificarea tipului de conexiune;
5. identificarea aparatului de comunicații electronice final al utilizatorului sau al celui indicat ca atare;
6. Stabilirea identificatorului celulelor utilizate.

(2) Datele sunt colectate în conformitate cu alineatul (1), dacă acest lucru se dovedește necesar pentru cercetarea infracțiunilor grave săvârșite cu intenție.

(3) Cererea procurorului care conduce ancheta trebuie să fie motivată în conformitate cu alineatul (1) și să conțină următoarele elemente:

1. indicații referitoare la infracțiunea pentru a cărei cercetare este necesară utilizarea datelor de trafic;
2. descrierea elementelor pe care se întemeiază cererea;

3. informații privind persoanele în legătură cu care sunt solicitate datele de trafic;
4. perioada în legătură cu care ar trebui furnizate informațiile;
5. organul de urmărire penală căruia trebuie să îi fie transmise datele.

(4) În mandatul menționat la alineatul (1), Tribunalul indică:

1. datele în legătură cu care ar trebui furnizate informațiile;
2. perioada în legătură cu care ar trebui furnizate informațiile;
3. organul de urmărire penală căruia trebuie să îi fie comunicate datele.

(5) Perioada pentru care sunt solicitate informațiile și pentru care se dispune comunicarea datelor menționate la alineatul (1) nu poate depăși șase luni.”

[OR 5]

5. Zakon za Evropeyskata zapoved za razsledvane (Legea privind ordinul european de anchetă, denumită în continuare „ZEZR”) (DV nr. 16/18). Această lege națională transpune [în dreptul național] Directiva 2014/41. În conformitate cu articolul 5 alineatul 1 punctul 1 din această lege, procurorul este competent să emită un OEA în faza urmăririi penale. Aceasta este regula generală; nu sunt prevăzute derogări în care să fie necesar să se obțină în prealabil aprecierea unei instanțe. În special, nu există o reglementare privind emiterea unui OEA în ceea ce privește comunicarea datelor de trafic. În astfel de cazuri, se aplică regula generală potrivit căreia autoritatea competentă pentru emiterea unui OEA este procurorul.

Articolul 5 alineatul 1 punctul 1 din ZEZR prevede:

„Autoritatea competentă pentru emitere

Articolul 5 alineatul 1 În Republica Bulgaria, ordinul european de anchetă este emis de:

1. procurorul competent, în cursul urmăririi penale;
2. instanța competentă - în cursul judecății.”

6. Dreptul Uniunii

Directiva 2014/41/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind ordinul european de anchetă în materie penală (JO 2014, L 130, p. 1, denumită în continuare „directiva”)

7. Întrebările preliminare

Este conformă cu articolul 2 litera (c) punctul (i) din Directiva 2014/41 și cu principiul echivalenței o normă de drept național (articolul 5 alineatul 1 punctul 1 din Zakon za Evropeyskata zapoved za razsledvane [Legea privind ordinul european de anchetă]), potrivit căreia, în cursul urmăririi penale, procurorul este autoritatea competentă să emită un ordin european de anchetă referitor la comunicarea unor date privind istoricul traficului și al localizării în legătură cu telecomunicațiile, în condițiile în care, în situații identice pe plan intern, autoritatea competentă este instanța judecătorească?

Recunoașterea unui asemenea ordin european de anchetă de către autoritatea competentă din statul executant (procurorul sau judecătorul însărcinat cu cercetarea judecătorească) înlocuiește mandatul judiciar care este necesar potrivit dreptului național din statul emitent?

[OR 6] Clarificări cu privire la întrebările preliminare

8. Cu privire la prima întrebare preliminară: Această întrebare privește interpretarea noțiunii de competență, astfel cum este aceasta utilizată la articolul 2 litera (c) punctul (i) din directivă (care este „competent pentru cauza vizată”), precum și la articolul 2 litera (c) punctul (ii) prima teză („care are competența să dispună strângerea de probe în conformitate cu dreptul intern”). În cazul în care această noțiune are același sens în cele două cazuri prevăzute la articolul 2 litera (c), aceasta înseamnă că, în ceea ce privește problema autorității naționale competente, directiva face trimitere la dreptul național.

Prin norma generală enunțată la articolul 5 alineatul 1 punctul 1 din ZEZR, legiuitorul bulgar a stabilit că, în faza urmăririi penale, Ministerul Public este autoritatea competentă să emită un OEA. Nu este prevăzută nicio dispoziție specifică privind emiterea unui OEA în vederea obținerii datelor de trafic. În consecință, Ministerul Public este competent să emită un asemenea OEA. Această situație se regăsește în litigiul principal.

Pe de altă parte, într-o situație internă identică, instanța de prim grad este competentă, Ministerul Public limitându-se să introducă la instanță o cerere motivată.

Problema care se pune este dacă această competență privind emiterea unui OEA poate fi reglementată prin actul normativ național de transpunere a directivei sau dacă articolul 2 litera (c) din directivă se referă la autoritatea competentă pentru colectarea acestui tip de elemente de probă într-o situație internă identică.

9. Cu privire la principiul echivalenței: În conformitate cu acest principiu, situația juridică a cetățenilor vizati de dreptul Uniunii nu trebuie să fie mai puțin favorabilă decât cea care rezultă dintr-o situație internă identică. Se încalcă acest principiu în cazul în care, într-o situație internă identică, cetățeanul dispune de o anumită garanție, și anume ca o instanță națională să examineze legalitatea cererii procurorului, iar în cazul în care admite această cerere, să dispună divulgarea

datelor de trafic, în timp ce în domeniul cooperării judiciare la nivelul Uniunii, nu are loc o astfel de examinare de către o instanță națională? Acest lucru determină o diminuare a nivelului protecției și, implicit, încălcarea principiului egalității de tratament.

Trebuie remarcat că un OEA emis de un procuror având ca obiect divulgarea datelor de trafic nu poate determina ca atare divulgarea datelor de trafic. Este necesară pronunțarea unei decizii de către autoritățile judiciare din statul executant în ceea ce privește recunoașterea și executarea. Autoritatea judiciară [competentă] este stabilită pe baza dreptului statului executant și poate fi un judecător sau un procuror. Este posibil [OR 7] ca tocmai din partea acestei autorități judiciare din statul executant să se aștepte respectarea garanției prevăzute în statul emitent. Acesta este obiectul celei de a doua întrebări preliminare.

Cu privire la a doua întrebare preliminară

10. Această întrebare privește aspectul dacă recunoașterea de către autoritatea competentă din statul executant poate înlocui mandatul judiciar impus de dreptul național. Cu alte cuvinte dacă, în cazul în care colectarea datelor de trafic privește un operator de telecomunicații care furnizează servicii într-un alt stat membru, Ministerul Public bulgar poate emite în nume propriu un OEA având ca obiect divulgarea datelor de trafic și îl poate comunica autorității competente din statul membru respectiv, care trebuie să efectueze examinarea în temeiul dreptului străin relevant, ceea ce corespunde examinării care trebuie efectuată în conformitate cu articolul 159a din NPK. Prin urmare, nu ar fi necesar ca Ministerul Public bulgar să formuleze în primul rând o cerere la instanța bulgară care ar fi trebuit să efectueze examinarea prevăzută la articolul 159a din NPK și să emită, în cazul în care admite cererea, un OEA corespunzător.
11. Nu există nicio îndoială că orice operator de telecomunicații poate fi obligat să dezvăluie date de trafic ca urmare a unei decizii a unei autorități judiciare în a cărei arie de jurisdicție își desfășoară activitatea acest operator, însă nu ca urmare a unei decizii a unei autorități judiciare străine care nu dispune de competența teritorială corespunzătoare. Așadar, din acest punct de vedere tehnic, este necesară decizia privind recunoașterea și executarea a respectivei autorități judiciare străine. Se pune problema dacă această decizie poate înlocui în mod adecvat garanțiile legale care garantează respectarea principiilor legalității și protecției vieții private.

Cu alte cuvinte, aceste garanții furnizate de instanța bulgară în cadrul examinării cererii formulate de un procuror bulgar într-o procedură penală în Bulgaria în ceea ce privește divulgarea datelor de trafic pot fi înlocuite în mod adecvat de aprecierea care trebuie efectuată de autoritatea judiciară străină executantă în temeiul directivei?

Impune directiva autorității executante același control ca și cel exercitat de o instanță în temeiul articolului 159a din NPK?

12. Cerința unui astfel de control din partea autorității însărcinate cu executarea este compatibilă cu principiul recunoașterii reciproce și executării ordinelor autorităților judiciare străine în conformitate cu articolul 1 alineatul (2) și cu considerentul (38) al directivei?

[OR 8] Acest principiu implică existența unei decizii definitive a unei autorități judiciare străine, a cărei legalitate este prezumată și care trebuie în principiu să fie executată. Este acest principiu compatibil cu garanția că autoritatea executantă, după primirea cererii unei autorități judiciare străine, examinează într-o primă etapă legalitatea acesteia, exact în modul în care s-ar face acest lucru într-o situație pur internă și dispune colectarea datelor de trafic numai în cazul în care ajunge la concluzia că se impune admiterea cererii?

13. Competențele autorității judiciare de executare sunt reglementate de directivă. Articolul 2 litera (d) definește autoritatea executantă drept autoritatea competentă pentru recunoașterea unui OEA și pentru asigurarea punerii lui în executare. Nu este prevăzută de principiu nicio obligație de a verifica legalitatea inițială a măsurii de anchetă referitoare la probe.

Dimpotrivă, autoritatea emitentă este obligată să efectueze o examinare cuprinzătoare a legalității [articolul 6 alineatele (1) și (2) și considerentul (11)]; controlul autorității de executare este de natură complementară și incidentală și este efectuat sub un aspect complet diferit, și anume sub aspectul dacă dreptul național al statului executant exclude executarea [articolul 6 alineatul (3) și considerentul (10)].

14. Acest lucru rezultă de asemenea din articolul 9 alineatul (1) care impune ca autoritatea executantă să recunoască în principiu un OEA fără nicio formalitate suplimentară și să îl trateze în același mod în care ar trata o măsură internă definitivă. Aceasta înseamnă că, la momentul emiterii sale și înaintea comunicării sale, OEA a fost emis deja cu respectarea garanțiilor necesare, care îi sunt asociate prin natura sa, ca măsură de cercetare judecătorească. În aceste condiții, este exclus ca un OEA să fie emis fără respectarea acestor garanții, așteptând ca acestea să fie asigurate de autoritatea executantă.

15. În favoarea acestei interpretări pledează și articolul 9 alineatul (3) conform căruia ordinul european de anchetă, în cazul în care nu a fost emis de autoritatea emitentă competentă, nu este examinat, ci returnat. În consecință, nu se poate aștepta ca o autoritate executantă să efectueze acte legate privind emiterea unui OEA, și anume să valideze decizia de punere în aplicare a măsurii de cercetare în cadrul garanțiilor de legalitate existente.

16. Trebuie să se considere că este prioritar aspectul tehnic menționat la punctul 11 a doua teză de mai sus? Trebuie, prin urmare, ca aceste garanții să fie respectate de autoritățile judiciare **[OR 9]** ale statului executant doar pentru că operatorul de telecomunicații își desfășoară activitatea pe un teritoriu aflat sub o jurisdicție străină, deși autoritățile menționate nu au în principiu competența de a exercita

niciun fel de control judiciar în privința deciziilor unui procuror dintr-un alt stat membru?

17. Există un conflict între principiul teritorialității (autorizația ar trebui să fie acordată de autoritatea judiciară în a cărei jurisdicție își desfășoară activitatea operatorul de telecomunicații) și suveranitatea de stat (o autoritate judiciară a unui stat membru nu poate controla decizia unui procuror dintr-un alt stat membru).
18. Și în acest caz se aplică principiul echivalenței. În cazul în care se aplică norma națională prevăzută la articolul 5 alineatul 1 punctul 1 din ZEZR, trebuie să se concluzioneze că, într-o situație internă, autorizația se acordă de către instanță în conformitate cu dreptul național, în timp ce, în cazul cooperării judiciare internaționale, autorizația este acordată de o autoritate judiciară străină care poate fi un judecător sau un procuror, care o eliberează sau o refuză în temeiul dreptului său propriu. Aceasta implică o gamă largă de tratamente diferite, ceea ce ar determina - în mod necesar - garanții mai slabe în comparație cu o situație internă identică.

[...] [omissis]